

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-31>

УДК 331.5(477)

ЗМІНИ НА РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

CHANGES IN THE LABOR MARKET UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW AND PROSPECTS FOR POST-WAR RECOVERY

Любомудрова Надія Петрівна

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1982-0442>

Гойчук Василь Іванович

магістр економіки,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4567-6373>

Lyubomudrova Nadiya, Hoichuk Vasyl
Lviv Polytechnic National University

Стаття присвячена аналізу стану ринку праці у воєнний період, порівняння змін із станом ринку в мирний час, розглянуті процеси адаптації під нові умови існування, розглянуті зміни у пріоритетності вакантних посад на ринку. Визначено, що незважаючи на військові дії, ринок праці почав процес стабілізації, показав свою пластичність та пристосованість до умов та потреб держави. Натомість, розглядаючи майбутню перспективу розвитку, визначено, що чим довше триватимуть бойові дії, тим важче буде утримувати стабільність на ринку. Виявлено, що в особливо напруженому стані знаходяться Західні області країни, котрі прийняли на себе значне соціальне навантаження через прибуття значної кількості вимушено переміщених осіб. Тому нами виділені ключові ризики, котрі будуть дестабілізувати ринок при продовженні україно-російської війни та у післявоєнний час. Запропоновано ряд заходів щодо відновлення стабілізації ринку праці після завершення бойових дій на території держави, висунуті пропозиції щодо розгляду змін законодавства та розробки механізмів повернення вимушених переселенців, створення умов до залучення молоді на ринок праці та забезпечення програм із професійної орієнтації, підвищення кваліфікації для швидкого та ефективного відновлення ринку праці та економіки в цілому.

Ключові слова: ринок праці, безробіття, міграція, вимушені переселенці, воєнні дії, війна.

The article is devoted to the analysis of the state of the labour market during the war period, a comparison of changes with the state of the market in peacetime, the processes of adaptation to new living conditions and the changes in the priority of vacant positions in the market are being taken into consideration as well. It has been discovered that despite the military actions, the labour market began the process of stabilization, has shown its flexibility and adaptability to the conditions and needs of the state. New professional needs of the Ukrainian labour market have been identified, which resulted in the closure of many enterprises. There is a reduction in personnel needs in all areas of activity, including the IT sphere. However, due to the opening of a significant number of grocery stores, the greatest need for workers is felt in the field of sales. Also, the labour market is in great need of representatives of the labour field of activity. Instead, considering the future prospects of development, it has been concluded that the longer the hostilities continue, the more difficult it will become to maintain stability in the market. It has been found out that the Western regions of the country (especially the Lviv region) are in a particularly tense state, which took on a significant social burden due to the arrival of a large number of forcibly displaced people. Therefore, we have highlighted the key risks that will destabilize the market during the continuation of the Russian- Ukrainian war and in the post-war period. The risks identified by us have included: rising unemployment, insolvency of the population, forced migration, business relocation, and others. A number of measures have been proposed to restore the stabilization of the labour market after the end of the hostilities on the territory of the state, proposals have been made to consider legislative changes and develop mechanisms for the return of forced migrants, to create conditions for attracting young people to the labour market and to provide professional orientation programs, to improve qualifi-

cations for quick and effective restoration of the labour market and the economy as a whole. An important feature of our proposals is that these measures must be developed and implemented now in order to help the population overcome the unemployment crisis, identify weaknesses in the implemented measures and contribute to the less severe destabilization of the labour market in the future.

Keywords: labour market, unemployment, migration, forced migrants, hostilities, war.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Наприкінці лютого Україна зіштовхнулася із складним випробуванням, спричиненим вторгненням Росії на територію нашої держави та спробою встановлення свого режиму правління. Росія розв'язала війну, що спричинило значні потрясіння як для економіки нашої держави, так і економіки багатьох країн світу. Перші тижні воєнних дій спричинили певний логістичний «параліч» багатьох сфер діяльності не лише України, але й людства, зупинились виробництва, значна кількість власників малого та середнього бізнесу змушені були зачинитись, постраждали сектори великого бізнесу, була зруйнована військова інфраструктура, підірвана посівна кампанія та багато інших негативних факторів, що відповідно негативно відобразилось на стані економіки держави.

На фоні усіх негараздів значних змін зазнав і ринок праці. Значна кількість населення залишилась без робочих місць та коштів для свого існування, частина була вимушена покинути свої домівки та стати внутрішніми переселенцями або мігрувати за кордон, а частина продовжує працювати, наскільки це є можливим, на територіях, де відбуваються військові дії [1].

Ринок праці зазнав значних змін, був змушений в обмежений період часу адаптуватися до нових умов існування, стати пластичним та гнучким, враховуючи, що тривалість та масштаб загроз і руйнувань знаходяться на невизначеному рівні. В сучасних умовах ми спостерігаємо значний рівень безробіття, потребу швидкої заміни кадрів, потребу в персоналі робітничих професій. Натомість необхідно вже зараз створювати плани та умови на відновлення економіки у післявоєнний час, розробити основу для повернення значної кількості працівників та утримати їх на робочих місцях в умовах конкуренції із державами Європейського Союзу, які пропонують значно вищий рівень заробітної плати та соціальних умов праці. Адже людський ресурс – це рушійна сила для становлення та зміцнення економіки, кваліфікований персонал являє собою фундамент для відбудови держави. Саме тому виникає потреба у формуванні

державним апаратом сприятливих умов для повернення населення до країни, тісної співпраці із бізнесом для забезпечення роботою вимушених переселенців та координація із освітнім комплексом для підготовки кваліфікованих кадрів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ринок праці України вже неодноразово досліджували та аналізували низка провідних науковців, такі як Т. Г. Васильців, О. О. Левицька, О. С. Кваша, Л. Г. Федунчик [1–3] та інші. ними було висвітлено основні проблеми та їх вирішення, надані перспективні пропозиції щодо розвитку ринку праці. Е. М. Лібанова [4] широко дослідила міграційну політику державу, що так само значно впливає на ринок праці. Єдиною відмінністю є те, що згадані вище дослідження написані та стосуються мирного часу.

Станом на сьогодні оприлюднена незначна кількість досліджень, що стосуються ринку праці у воєнний час. Це зумовлено сучасними реаліями, браком достовірних статистичних даних, неможливістю проводити соціологічні опитування та часом, щоб опрацювати дану тематику дослідження.

Для проведення дослідження нашу увагу привернула аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень (05.03.2022 р.), в якій систематизовано втрати України внаслідок агресії Росії з 2014 р. по теперішній час [5], дослідження Міжнародної організації міграції, дослідження ринку праці Європейською Бізнес Асоціацією, оприлюднені дані Міністерства фінансів України, низка опитувань та досліджень аналітичного центру кадрового порталу grc.ua, аналітична записка Міжнародної організації праці (МОП), щодо впливу кризи на сферу праці в Україні, дані Державної служби статистики та дані інтернет-ресурсів для пошуку роботи Work.ua та Rabota.ua. Водночас наявна незначна кількість статей з наданням конкретних пропозицій щодо поліпшення ситуації на ринку праці у післявоєнний час.

Формулювання цілей статті. У роботі поставлені цілі: дослідити зміни ринку праці у воєнний період та порівняти його із періодом мирного часу, проаналізувати вплив вну-

трішньої та зовнішньої міграції на ринок праці, провести аналіз загроз функціонування ринку праці в умовах війни, надати та обґрунтувати рекомендації щодо стабілізації ринку праці у післявоєнний час.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабне вторгнення Росії на територію України вже завдало шкоди багатьом сферам життя людини. Безсумнівно від бойових дій значно постраждав і ринок праці. Варто зауважити, що у перші тижні війни ринок праці практично «впав», але наступні місяці показав себе, нехай не стабільно, але гнучко і пристосувався до нових умов існування.

Згідно даних Міжнародної організації праці при ООН з початку військової агресії з боку Росії 4,8 млн. українців залишилися без роботи [6]. Кількість вакансій значно скоротилась практично в усіх сферах, включаючи ІТ-сферу. Певний час люди знаходились в панічному стані, не знаючи, що усіх чекає завтра та які подальші дії здійснювати. Беручи до уваги попередній кризовий досвід спричинений пандемією COVID-19, ринок праці зіштовхнувся із новими викликами та загрозами.

Але після значного спаду, у березні-квітні ринок почав пристосовуватись та оживати. Війна стала поштовхом до пластичності та появи нових тенденцій у взаємостосунках між роботодавцем та потенційним кандидатом.

За даними керівника порталу Work.ua у довоєнний період на сайті було приблизно 90 тис. активних вакансій щодня, за перші дні війни цей показник впав до 6 тис, а зараз цей показник збільшується на 10% щотижня. А у травні місяці ринок зріс на 50% у порівнянні із попереднім місяцем [7–8].

Натомість дані порталу Rabota.ua показують, що кількість вакансій збільшується на 3–6% щотижня. Через 100 днів війни кількість вакансій досягла 23 тис. пропозицій в день, що становить 22% від довоєнного періоду. З цього ми бачимо – ринок відновлюється [9–10].

Значних змін на ринку праці зазнала і пріоритетність вакансій. Найбільше пропозицій щодо роботи пропонується серед торгівлі. Це зумовлено тим, що відкривається значна кількість магазинів із продуктами харчування та товарами першої необхідності. Професії продавців та касирів мали попит і в мирний час, натомість зараз пропозиції роботи в роздрібній торгівлі значно збільшились та складають 42% від усіх вакансій представлених на ринку, також спостерігається попит на спеціалістів у сфері перевезень, логістики

та складів (8% від усіх актуальних вакансій). Не так багато, як у мирний час, пропозицій в ІТ-секторі, лише 7% від усіх актуальних і 40% пропозицій від кількості довоєнного рівня, а ІТ-галузь варто назвати найбільш мобільною та гнучкою. В десятку сфер із найбільшою кількістю вакансій також ввійшли: видобувна сфера, сільське господарство, сфера фінансів, медицина, фармацевтика, аптеки, продукти харчування.

Варто зауважити, що практично зникли пропозиції керівних посад та топ менеджерів, натомість набирають свою актуальність робітничі професії. Для працівників, котрі переважно займались офісною роботою це значний виклик, адже при потребі зміни роботи з'являється необхідність перепрофільювання або розгляду менш оплачуваних та некерівних посад. Таку зміну тенденцій варто віднести до ризикових, адже в сучасних умовах переважна більшість працівників не мають можливості перепрофільювання ні фізично (відсутність курсів перепідготовки через військові дії), ні фінансово (відсутність коштів, при наявності можливості перепідготовки). Тому можна сміливо стверджувати, що зараз почалась так звана «Епоха роботодавця».

За різними даними в Україні зараз на одну вакансію претендує від 7 до 15 спеціалістів. Раніше потенційні працівники перебирали вакансіями, дивились чи підходять їм умови праці, заробітна плата, локація місця роботи, культура компанії. Зараз ситуація інакша – роботодавці зараз отримують неймовірно велику кількість відгуків. Для прикладу, інтернет ресурс Rabota.ua минулого року на одну вакансію мав 43 резюме, зараз 190 резюме на одну вакансію. Сайт Work.ua в той самий період часу мав 35 резюме на вакансію, зараз попит виріс до 172 резюме на вакансію [8; 10].

Також змінилась і «географія» вакансій. З початком війни багато людей втратили свої домівки та робочі місця, що змусило їх переїздити в інші міста, більш віддалені від бойових дій. За офіційними даними стати вимушеними внутрішніми переселенцями довелося 7,1 млн. осіб. Тому найбільше навантаження на собі відчули переважно Західні області держави. В цей регіон також релокуються і підприємства, для ведення бізнесу в безпечних умовах. Станом на 5 квітня звернулись по дорогу із перевезенням потужностей виробництва 1417 підприємств, 178 компаній вже переміщено, а 465 передано для транспорту-

вання, 67 – вже переміщені та активно працюють [11].

Безпосередньо в стані війни переміщення населення та релокація підприємств є більш як необхідною, але враховуючи територіальну зосередженість переміщених осіб та обладнання західні регіони України зараз відчують значне навантаження. Ще у мирний час Західні області країни виступали хабом для заробітчан для виїзду на заробітки за кордон, але ці області на той час не відчували такого економічного навантаження.

Вакансій по західній Україні загалом 31% від усіх, з них 16% пропонується у Львові та Львівській області. Наступні з них Тернопільська, Волинська та Закарпатські області (по 3% вакансій від загальної кількості на кожну область), найменше пропозицій у рівненській області – лише 1% від загальної кількості вакансій (рис. 1) [12].

Зокрема, виділяючи серед Західних областей Львівську, як область із найбільшою кількістю вакансій, варто зауважити, що в даній області серед пропозицій роботи лідирує сфера продажів – 15% від усіх вакансій. Наступні сфери за затребуваністю – транспортна, логістика та робітничий персонал (по 12% кожна відповідно). Третьою є сфера медицини та фармацевтики, що складає 11% від усіх актуальних пропозицій [12; 13].

Також варто виділити, що серед пропозицій роботодавців найпопулярнішими є наступні професії: менеджер з продажів, продавець-консультанти, комірники, водії навантажувача, водії, приймальники товарів, електромонтери, автослюсарі, фармацевти, медичні представники та ін. (рис. 2) [13].

Однак, незважаючи на позитивні тенденції розвитку ринку праці після 100 днів війни, варто зазначити, що якісне його функціонування в існуючих умовах воєнних дій супроводжує за собою ряд можливих загроз:

- зростання рівня безробіття. За даними державної служби зайнятості, станом на квітень місяць на 25 326 вакансій претендувало 283 356 безробітних [14]. І ці дані є достатньо поверхневими, адже значна кількість бізнесу згорнула свою діяльність, а працівники не зареєструвались офіційно як безробітні та здійснюють пошук роботи самостійно;

- зменшення платоспроможності населення. Наслідком цього стане зменшення попиту на ряд товарів та послуг, які були доступними у мирний час. Населення намагається дозволити собі базові необхідні продукти та речі. Як наслідок, будемо спостерігати закриття частини малого та середнього бізнесу, так як через брак виручки, власники будуть неспроможні закупляти сировину, оплачувати оренду, комунальні послуги та

Рис. 1. Відсоткова частка вакансій серед областей Західної України

Джерело: [12]

Рис. 2. Перелік топових сфер діяльності на ринку праці Західного регіону

Джерело: [12]

виплачувати заробітні плати. Це зумовить і ліквідацію робочих місць за збільшення безробітного населення;

– міграція населення та міграція робочих спеціальностей спричинить в окремих регіонах (зокрема областях західної України) збільшення конкуренції на одне вакантне місце, що спричинить обмежену кількість робочих місць. Міграція представників робітничих професій завдасть значного удару по ринку праці України. Ще у мирний час, за офіційними даними Україну покинуло 5,5–6 млн. працездатних осіб, а з початку повномасштабної війни країну покинуло 4,2 млн. осіб [15]. Під час воєнних дій виїхали переважно жінки та діти, але якщо за кордоном вдалось влаштуватись на роботу і мати можливість себе забезпечити, особливо, якщо в Україні не залишилось житла, ця частка біженців не повернеться назад. Представники робітничих професій, котрі вже мали стабільну роботу за межами нашої держави до початку воєнних дій – переважна їх більшість не планує повертатись, маючи стабільний дохід та кращі умови праці за кордоном;

– збільшення навантаження на соціальну інфраструктуру зумовлено неможливістю влаштуватись на роботу, щоб забезпечити свою життєдіяльність. Переважно це стосується вимушено переміщених осіб та осіб, котрі проживають у зоні бойових дій та

потребують соціальної підтримки від держави. Окрім того, вимушені переселенці мають сім'ї, діти потребують місць у навчальних закладах. Переважно зараз із цим виникають проблеми через брак місць у дошкільних та шкільних навчальних закладах, також відвідування таких закладів повинно бути першочергово безпечним, тобто забезпечене укриттями на випадок повітряної тривоги. Також особливої уваги потребують люди пенсійного віку та інваліди, котрим необхідний систематичний лікарський огляд та забезпечення медикаментами;

– релокація підприємств за кордон. Насамперед це втрата надходжень до державного бюджету, втрата робочих місць та втрата провідних фахівців. Вже сьогодні низка країн ЄС спростила умови реєстрації та ведення бізнесу для іноземних підприємств, надала спрощену можливість працевлаштування переселенцям із забезпеченням їх безкоштовним медичним обслуговуванням та навчанням дітей, зокрема такі умови надали Польща та Німеччина.

Україна зазнає значних людських втрат, що безпосередньо відображається на ринку праці. Навіть розглядаючи сценарій припинення бойових дій вже завтра – руйнування, котрих зазнала країна зараз вже є масштабними, тому держава потребує кардинальних реформ та програм для відновлення та відбу-

дови країни, створення умов для повернення працездатного населення у післявоєнний час.

Стабілізація ринку праці у післявоєнний час. Україна володіє значними ресурсами для ефективного відновлення ринку праці. В першу чергу – це людський капітал. Українці – це освічена, креативна, талановита та працелюбна нація. Останні покоління нашої молоді виховані різносторонньо, спрямовані на розвиток та самоосвіту, навчені критично мислити та пристосовуватись до будь-яких умов праці. Саме тому людський капітал є одним із ключових факторів ефективного відновлення держави.

Незалежно від тривалості військових дій, програми відновлення необхідно розробляти негайно і на перспективу успішного економічного розвитку держави. Програми стабілізації ринку праці повинні включати в себе наступні аспекти:

- програми із залучення мігрантів в економіку країни, вони повинні стосуватися як українців так і іноземців. Вони повинні включати в себе механізми залучення фінансів заробітчан в економіку держати та сприяти їх поверненню. Щодо мігрантів-іноземців першочерговим є визначення з яких саме країн їх варто залучати, на який вид діяльності та які умови держава може запропонувати. Залучення на ринок праці мігрантів-іноземців у світовій практиці характеризується лише позитивним впливом на економіку, тому варто приділити особливу увагу цьому сектору роботи;

- створення ефективних умов для самозайнятості населення, що дозволить розвантажити соціальну сферу;

- реформування системи соціального захисту населення, поліпшення умов праці, удосконалення системи оплати праці, перегляд та зміна тарифної сітки робітничих професій та підвищення заробітних плат до середньоєвропейських;

- популяризація робітничих професій та виведення їх на рівень престижності;

- розвиток та підтримка на державному рівні високотехнологічних виробництв та сільського господарства;

- створення ефективних програм спрямованих на перепрофілювання та підвищення кваліфікації, розробка програм зайнятості молоді, впровадження практики дуальної освіти;

- створення взаємопов'язаних заходів психологічного, соціального, педагогічного напрямків визначення покликання та

виявлення здібностей в певних професійних напрямках;

- створення умов розвитку соціально-економічної діяльності у сільській місцевості, створення робочих місць у селах та громадах, розробка та впровадження програм розвитку та популяризації праці в сільській місцевості;

- здійснення заходів щодо подолання тіньової економіки та тіньової зайнятості населення;

- створення механізмів сприятливого інвестиційного клімату в країні;

- сприяння з боку держави створенню нових робочих місць;

- сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, здійснення процесів урегулювання законодавчих прогалин цієї сфери діяльності, зменшення податкового та кредитного тиску, спрощення систем ліцензійно-дозвільних процедур для малого та середнього бізнесу, тощо;

- розширення джерел фінансової підтримки бізнесу методами надання грантів та залучення іноземних інвестицій;

- сприяння щодо розбудови індустріальних парків, розвитку інноваційних підприємств, стимулювання та підтримка стартапів, цифрової трансформації бізнесу та міжнародному партнерству тощо.

Наведені вище пропозиції сприятимуть не лише розвитку ринку праці, але і позитивно вплинуть на розвиток економіки держави. Зокрема дані пропозиції несуть довгостроковий характер та можуть розвиватися та вдосконалюватись разом із розвитком економіки держави та взаємодіяти із світовим ринком. Варто зауважити, що комплекс пропонованих механізмів варто розробляти вже і можна запроваджувати у регіонах, які не знаходяться у зоні бойових дій. Це дозволить проаналізувати слабкі місця, випробувати системи на гнучкість до зовнішніх чинників та працювати на перспективу розвитку.

Висновки. Із початком бойових дій ринок праці України опинився у певному колапсі та відчув на собі панічні настрої населення щодо подій, котрі відбуваються в країні. Натомість через короткий проміжок часу ринок праці почав відновлюватись і, нехай не так швидко, але повертітись до звичного ритму. Нами було виявлено ряд змін щодо пріоритетності професій. ІТ-сфера надалі входить у десятку сфер діяльності, що пропонують роботу, натомість не входить у трійку лідерів. Проте почали користуватись попитом робітничі професії та пропозиції сфери торгівлі.

Якби позитивно, як для воєнного часу, себе не проявив ринок праці, ми спостерігаємо значну завантаженість на західні регіони. Проте чим довше будуть продовжуватись воєнні дії, тим сильніше буде дестабілізуватись ринок праці, а навантаження на Західні області та соціальну сферу держави будуть рости. Такі події призведуть до збільшення рівня безробіття, зменшення платоспроможності населення, його міграція за кордон, закриття бізнесу. Беручи до уваги визначені ризики нами було запропоновано ряд механізмів та заходів для стабілізації ринку праці у

післявоєнний період. Представлені механізми та заходи спрямовані на швидкий розвиток економіки та покращення соціальних умов населення та їх варто розробляти і запроваджувати вже сьогодні. Ключовими із них є програми із повернення вимушених переселенців, їх перекваліфікація та переорієнтація, покращене соціальне забезпечення, залучення у розвиток економіки коштів інвесторів та реформація державної політики щодо малого та середнього бізнесу, популяризація робітничих професій та розробка програм зайнятості молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильців Т., Левицька О., Рудковський О. (2022). Структурні диспропорції і дисбаланси ринку праці областей Карпатського регіону України в умовах війни: тенденції, загрози, орієнтири політики стабілізації й використання можливостей. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-37>.
2. Кваша О. С. Ринок праці в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск 22. URL: <http://global-national.in.ua/issue-22-2018/30-vipusk-22-kviten-2018-r/4051-kvasha-o-s-rinok-pratsi-v-ukrajini-analiz-suchasnogo-stanu-ta-perspektivi-rozvitku>.
3. Федунчик Л. Г. Ринок праці в Україні: проблеми та напрями їх вирішення. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2016. № 2. С. 31.
4. Лібанова Е. Війна з Росією: як дати роботу біженцям і що робити після. *Дзеркало тижня*. 16.03.2022. URL: <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/vijna-z-rosijeju-jak-dati-robotu-bizhentsjam-i-shcho-robiti-pislja.html>
5. Стратегічна ціна російської агресії для економіки України / за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2022. 67 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-03/ad-5-03-2022_0.pdf.
6. Аналітична записка МОП. Вплив кризи в Україні на сферу праці: попередні оцінки. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/202205/UKR_Brief%20note_11May-2022.pdf.
7. Конкуренція зросла, але є шанс знайти роботу! Що відбувається на ринку праці в червні. URL: <https://vikna.tv/dlia-tebe/robotu/vakansiyi-v-ukrayini-v-chervni-sytuacziya-na-rynku-praczi>.
8. Як проходить адаптація до роботи в умовах війни – досвід великих компаній. URL: <https://www.work.ua/articles/work-in-team/2870>.
9. Як війна впливає на ринок праці та що чекає шукачів роботи? URL: https://careerhub.in.ua/viyna_ta_rynok_praci.
10. Як змінився ринок праці за 100 днів війни? URL: <https://budni.rabota.ua/ua/news/yak-zminivsia-rynok-pratsi-v-ukrayini-za-100-dniv-viyni>.
11. Релокейт: гарантії та виплати працівникам. URL: <https://budni.rabota.ua/ua/resume-job-search/relokeyt-harantiyi-ta-vuplaty-pratsivnykam>.
12. Кого шукають роботодавці у Львові? URL: <https://viv.grc.ua/article/30180>.
13. Вакансії для переселенців: кого шукають роботодавці у Львові. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/6/685310/> (дата звернення: 18.04.2022).
14. Аналітична та статистична інформація Державної служби зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics> (дата звернення: 23.04.2022).
15. Міжнародна організація з міграції. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/dani-ta-resursy>.

REFERENCES:

1. Vasylytsiv T., Levytska O., Rudkovskiy O. (2022) Strukturni dysproportsii i dysbalansy rynku pratsi oblastei Karpatskoho rehionu Ukrainy v umovakh viiny: tendentsii, zahrozy, oriientyry polityky stabilizatsii y vykorystannia mozhlyvostei [Structural disproportions and imbalances of the labor market of the regions of the Carpathian region of Ukraine in the conditions of war: trends, threats, orientations of the policy of stabilization and use of opportunities]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-37>. (in Ukrainian)

2. Kvasha O. S. (2018) Rynok pratsi v Ukraini: analiz suchasnoho stanu ta perspektyvy rozvytku [The labor market in Ukraine: analysis of the current state and prospects for development]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national problems of the economy*, 22. Available at: <http://global-national.in.ua/issue-22-2018/30-vipusk-22-kviten-2018-r/4051-kvasha-o-s-rinok-pratsi-v-ukrajini-analiz-suchasnogo-stanu-ta-perspektivi-rozvitku>. (in Ukrainian)
3. Fedunchyk L. H. (2016) Rynok pratsi v Ukraini: problemy ta napriamy yikh vyrishennia [The labor market in Ukraine: problems and ways to solve them]. *Rynok pratsi ta zainiatist naseleattia – Labor market and population employment*, 2, 31.
4. Libanova E. (2022) Viina z Rosiieiu: yak daty robotu bizhentsiam i shcho robyty pislia [War with Russia: how to give jobs to refugees and what to do after]. *Dzerkalo tyzhnia – Mirror of the week*. 16.03.2022. Available at: <https://zn.ua/ukr/SOCIUM/vijna-z-rosiieju-jak-dati-robotu-bizhentsjam-i-shcho-robiti-pislja.html>. (in Ukrainian)
5. Zhalila Ya. A. (2022) Stratehichna tsina rosiiskoi ahresii dlia ekonomiky Ukrainy [The strategic price of Russian aggression for the economy of Ukraine]. Kyiv: NISD, 67 p. Available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-03/ad-5-03-2022_0.pdf. (in Ukrainian)
6. Analychna zapyska MOP. Vplyv kryzy v Ukraini na sferu pratsi: poperedni otsinky [Analytical note of the ILO. The impact of the crisis in Ukraine on the labor sphere: preliminary assessments]. Available at: https://ukraine.un.org/sites/default/files/202205/UKR_Brief%20note_11May-2022.pdf.
7. Konkuretsiia zrosla, ale ye shans znaity robotu! Shcho vidbuvaetsia na rynku pratsi v chervni [Competition has increased, but there is a chance to find a job! What happens in the labor market in June]. Available at: <https://vikna.tv/dlia-tebe/roboata/vakansiyi-v-ukrayini-v-chervni-sytuacziya-na-ryнку-praczi>.
8. Iak prokhodyt adaptatsiia do roboty v umovakh viiny – dosvid velykykh kompanii [How is adaptation to work in war conditions – the experience of large companies]. Available at: <https://www.work.ua/articles/work-in-team/2870/>
9. Iak viina vplyvaie na rynek pratsi ta shcho chekaie shukachiv roboty? [How does the war affect the labor market and what awaits job seekers?]. Available at: https://careerhub.in.ua/viyna_ta_rynek_praci.
10. Iak zminyvsia rynek pratsi za 100 dnev viiny? [How did the labor market change during the 100 days of the war?]. Available at: <https://budni.rabota.ua/ua/news/yak-zminyvsia-rinok-pratsi-v-ukrayini-za-100-dniv-viyni>.
11. Relokeyt: harantii ta vyplaty pratsivnykam. [Relokeyt: guarantees and payments to employees]. Available at: <https://budni.rabota.ua/ua/resume-job-search/relokeyt-harantiyi-ta-vyplaty-pratsivnykam>.
12. Koho shukaiut robotodavtsi u Lvovi? [Who are employers looking for in Lviv?]. Available at: <https://viv.grc.ua/article/30180>.
13. Vakansii dlia pereselentsiv: koho shukaiut robotodavtsi u Lvovi. [Vacancies for immigrants: who are employers looking for in Lviv]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/6/685310>.
14. Analychna ta statystychna informatsiia Derzhavnoi sluzhby zainiatosti [Analytical and statistical information of the State Employment Service]. Available at: <https://www.dcz.gov.ua/analytics>.
15. Mizhnarodna orhanizatsiia z mihratsii [International Organization for Migration]. Available at: <https://ukraine.iom.int/uk/dani-ta-resursy>.